

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PREA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.
NICHITA STĂNESCU**

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE
A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GURGEA ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT

NOIEMBRIE 2015 | ANUL VI | NR. 11 (68)

LitArt

EXIGENȚA CODURILOR

Artistul și filozoful vizual George Mircea (doctor în arte, lector universitar la UNArte și profesor colaborator la Universitatea de istorie din București) se află la ceasul de sărbătoare al înțelegerii de sine, al înțelegerii lumii din jurul său. E lucru mare! A atins nivelul maturității plene, cel al mărului copt la vreme, la timpul său.

PAG. 10

Întâlnirea cu Noica
o rememorare și mai mult decât atât
Eugeniu NISTOR

A FOST RESORTUL CARE M-A ÎMPINS (MAI TÂRZIU) SPRE STUDIUL FILOSOFIEI ȘI CARE MI-A DAT SPERANȚE ÎNTR-O CARIERĂ ÎN ACEST DOMENIU. ACUM, DUPĂ 31 DE ANI, AȘ PUTEA SPUNE, FĂRĂ NICI O REȚINERE, CĂ A FOST MOMENTUL MAGIC CARE MI-A SCHIMBAT VIAȚA.
PAG. 2

Privirea în oglindă

Julian BOLDEA

AUTENTICITATEA NOTAȚIILOR SUBIECTIVE E AMPLIFICATĂ ADESEA DE FIXAREA UNOR TRAUME SAU DE CONSEMNAAREA INSIDIOASEI ALUNECĂRI A TIMPULUI, CU CONSECINȚELE SALE NEFASTE ASUPRA FĂPTURILOR ȘI CONȘTIINȚELOR
PAG. 3

Poezii de

George David

Nelu Mărginean

PAG. 4, 9

Proiect editorial susținut de

Mulțumim!

Eugeniu Nistor

Întâlnirea cu Constantin Noica constituie una dintre cele mai fericite întâmplări ale vieții mele. Am povestit în mai multe împrejurări despre această întâlnire, dar nu am scris niciodată despre ea (până acum). Era într-o zi de vineri, pe 11 mai 1984, când la Sebeș, se desfășura ediția a IV-a a Festivalului Național de poezie „Lucian Blaga”. În fond manifestarea pornise de la un modest concurs de poezie, aprobat (cu greu) de autorități, care se desfășura chiar acolo, sub arcada de lumină a magului din Lanchrâm, începând din mai 1981, pentru ca, treptat, cu fiecare nouă ediție, acesta să crească atât în valoare cât și ca număr de participanți. Lume multă, mulți intelectuali, în special scriitori (poeti, critici și istorici literari, publiciști etc.), așa precum: Aurel Rău, Ion Horea, Mircea Tomuș, George Gană, Ion Mircea, Nicolae Prelipceanu ș.a., dar și specialiști în filosofie, provenind din mediul universitar, ca: Dumitru Ghișe, Călina Mare, Achim Mișu, Andrei Marga, Vasile Muscă ș.a. Se pare că și antrenarea unor instituții de educație, știință și cultură din țară (ca: Facultățile de Filosofie și cele de Filologie din București și Cluj Napoca, revistele *România Literară*, din capitală, *Transilvania*, din Sibiu, și *Steaua* și *Tribuna*, din municipiul de pe Someș ș.a.), a contribuit la reușita manifestărilor din cadrul festivalului. Eram prezent acolo ca tânăr poet laureat (obținusem un onorant premiu II la concursul de poezie) și m-am strecurat cu greu în sala de spectacole a Casei de Cultură din Sebeș, în dimineața acelei zile, în jurul orei 9,00, unde urma să se desfășoare sesiunea de comunicări științifice cu genericul „Lucian Blaga – filosof al culturii.” Habar nu aveam de programul festivalului, tot ce știam de la organizatori – care m-au căutat la telefon, invitându-mă să merg să-mi ridic premiul – era desfășurarea, în aceeași zi și în aceeași locație, dar la ora... 18,00, a Galei laureaților.

Marea mea surpriză a fost să ajung în sală, și, după obișnuita foială de început, să-l văd așezându-se la prezidiu, printre invitații care urmau să

țină comunicări, pe filosoful Constantin Noica. L-am recunoscut imediat după fotografiile apărute prin reviste. El era deja o legendă vie, atât prin cărțile de filosofie publicate până atunci, în special pentru cele consacrate rostirii filosofice românești, cât și pentru atitudinea de frondă pe care o avea față de regimul politic din țară, fiind recunoscut ca fost deținut politic, ca scriitor și filosof dizident, aflat atunci într-un refugiu autoimpus la Păltiniș.

Apoi au început discursurile. După cuvântarea unui reprezentant al conducerii județene de partid, cel de-al doilea vorbitor anunțat de prof. Achim Mișu, care avea rolul de moderator, a fost „prof. dr. Constantin Noica – filosof, scriitor și publicist”, care urma să prezinte *Sistemul filosofic al lui Lucian Blaga*.¹ Se făcuse o liniște mormântală în sală când i s-a dat cuvântul filosofului. Publicul aștepta cu emoție să-l audă vorbind pe Noica. Acesta nu a dezamăgit: și-a început discursul pe un ton domol, dar cu un timbru plăcut în glas, exprimându-se într-un limbaj simplu și clar, astfel încât expresiile și sintagmele folosite nu ridicau probleme de înțelegere din partea publicului, alcătuit dintr-o masă eterogenă, ca și pregătire intelectuală. Noica vorbea așa cum nu mai auzisem pe nimeni vorbind până atunci. Vorbea despre filosofia lui Blaga, accentuând aspectele creatoare ale sistemului său de gândire, și eu (ca și alți ascultători, probabil) eram uluit să constat că înțeleg absolut totul. A fost resortul care m-a împins (mai târziu) spre studiul filosofiei (și nu doar al lui Lucian Blaga) și care mi-a dat speranțe într-o carieră în acest domeniu. Acum, după 31 de ani, aș putea spune, fără nici o reținere, că a fost momentul magic care mi-a schimbat viața.

Dar vremea a trecut și multă apă a curs pe Valea Sebeșului, iar organizatorii tradiționali manifestări se pot mândri astăzi cu prestigiul dobândit de Festivalul (devenit) Internațional „Lucian Blaga”, care în acest an, în luna mai, a încheiat cu succes ediția a XXXV-a, bucurându-se de susținerea Academiei Române, de prezența președintelui acesteia, Acad. Ionel Valentin Vlad, a vicepreședintelui, Acad. Alexandru Surdu, și chiar și de instituirea unui premiu de filosofie al Academiei Române, purtând numele lui „Lucian Blaga”, care se decernează în fiecare an unui cercetător... Însă o întrebare, ca

o boare enigmatică, încă mai stăruie între participanți atunci când cineva deschide subiectul prezenței lui Noica, acolo, la 11 mai 1984: – *Și, totuși, cine l-a convins pe Noica să participe la festival? Aici, din câte îmi dau eu seama, ar trebui să luăm în considerare două posibile răspunsuri. Primul rezultă din documentarul profesorului Achim Mișu – atunci când descrie cea de-a doua vizită pe care i-a făcut-o filosofului la Păltiniș, în aprilie 1984, însoțit fiind de învățătorul Gheorghe Maniu, directorul Casei de Cultură din Sebeș, și de poetul Ion Mărgineanu, din Alba Iulia – unde găsim fragmentul care conține de fapt și răspunsul: „I-a plăcut de Gheorghe Maniu, un om vesel, cu simț organizatoric și pedagogic, cu o atitudine sinceră, de pietate ardeleană, față de orice este cultură.”² Al doilea răspuns vine din nu prea îndelungata noastră istorie culturală, pe linia împletirii ideilor filosofice, vine din simpatia, prețuirea și respectul reciproc pe care și-l purtau cei doi gânditori, adică vine de la sine:– *Pe Constantin Noica l-a convins să participe la festival însuși Lucian Blaga!**

În sală era și o echipă de filmare a Televiziunii Române, care a filmat non-stop evenimentul sau cel puțin atât cât a durat discursul lui Noica (ceva mai mult de o oră), dar mare mi-a fost mirarea că, ulterior, nu a transmis nimic, deși am urmărit săptămâni în șir programele și secvențele culturale ale posturilor 1 și 2 de televiziune, cu un scop foarte precis: voiam să-mi reîmprospez în minte secvențele trăite ale aceluia magic discurs. În schimb, peste vreun an aveam să citesc cu mare plăcere conferința lui Noica, ținută la Sebeș, în cea memorabilă zi, în paginile revistei sibiene *Transilvania*, având titlul ușor schimbat – *Filosofia lui Blaga* – și aveam să-mi întăresc astfel impresia aceea de limpezime și de simplitate de limbaj, întemeiată pe ideile auzite acolo, cu impresia, mai profundă, lăsată de lectura textului scris. Publicarea textului conferinței dovedește faptul că filosoful nu a recurs la o simplă improvizație de moment, că n-am asistat atunci la un discurs spontan, ci la o comunicare îndelung elaborată și minuțios pregătită – așa cum rezultă, de altfel, și din însemnările profesorului Achim Mișu, în baza vizitei făcute de acesta la Păltiniș în martie 1984, cu vreo două luni anterior descinderii lui Noica la Sebeș:

„M-a dojenit că l-am obligat să-l recitească pe Blaga. Dar, a ținut să adauge, că, în felul acesta, l-a descoperit pe Blaga mai mare decât îl știuse. Părea neliniștit în legătură cu expunerea ce o pregătea pentru Sebeș și pe care ar fi vrut-o de căpătâi (subl.m.)”³

Parcă îl aud și acum pe Constantin Noica. A început rostind o propoziție memorabilă: „Secolul al XIX-lea românesc este al lui Eminescu. Ni se pare potrivit să spunem că secolul XX va fi socotit al lui Blaga.”⁴ Vorbind despre performanțele reale la care a ajuns Lucian Blaga în cele trei mari domenii de creație, el critica fără reținere încrâncenările și negativismul unor critici interbelici (amintindu-l pe G. Călinescu) și contemporani (fără nominalizări), cărora „le-a plăcut să vadă impietări ale unor orientări asupra altora”, depistând, peste tot, doar o „întrepătrundere de planuri”, când de fapt, la rigoare, „poezia, drama și filosofia au fiecare perfectă autonomie la Blaga.”⁵

Atunci și acolo, Constantin Noica a tranșat fără rețineri, stabilind cu precizie că filosofia lui Blaga este o filosofie de tip kantian, „reluată într-o impresionantă versiune modernă, în sânul căreia nu numai categoriile conștientului sunt întregite cu unele ale inconștientului, ci și, întocmai ca la Kant, religia, știința și arta sunt autonome.”⁶ Punând un accent hotărât pe autenticitatea construcției sistemului blagian de gândire – bazat pe cinci mari orientări: cunoaștere, cultură, valori, cosmologie și antropologie –, în care „măsura lucrurilor o dă abia metafizic...”⁷ Noica a explicat că acesta „desfășoară una din cele mai împlinite viziuni a omului ca fiindă nu numai căzută, dar chiar repudiată de Fondul Anonim, făcând din cunoaștere, știință, creație de artă, metafizică, magie, religie și istorie o tentativă de străpungere a interdicțiilor, neștiute dar resimțite, ce despart omul și gândirea de ordinea de care țin.”⁸ Dar chiar dacă sistemul lui Lucian Blaga nu se întemeiază pe logică, ca alte sisteme filosofice de anvergură europeană, însă el nu poate fi redus nici la simple glosări pe teme periferice, ca în faza decadentă a gândirii post-moderne contemporane, deoarece el dă răspunsuri pe măsura veacului XX, atât de frământat și de absurd (prin cele două sângeroase războaie mondiale, plus unul „rece”, care le-a urmat), „un veac în care (*Continuarea în pagina 10*)

Iulian Boldea

Eugen Negrici este unul dintre cei mai bine situați critici literari români de după al doilea război mondial, prin pregnanța discursului, acuratețea argumentației și intransigența judecăților de valoare. Literatura veche, în care s-a specializat inițial criticul, e percepută în grilă stilistică sau retorică, dar și din perspectiva teoriei recepției. Structura textului nu mai e considerată în imanența ei solipsistă, ci ca relație de complementaritate cu cititorul, ca deschidere spre alibiurile recepției autentice. De aici, concepte precum „raport de consum”, „efectul de înstrăinare” ce întemeiază, pentru teoreticianul „expresivității involuntare”, o estetică de tip aparte a recepției. *Antim. Logos și personalitate* (1971) sau *Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin* (1972), cărți erudit documentate, se remarcă și prin demersul hermeneutic atent, sugestiv, subtil. În *Expresivitatea involuntară* (1977), valorile literare sunt „fie reconvertite în plan sincron, fie resuscitate prin modificările aduse de timp în codul de referință al cititorului”. Conceptul, dar și analizele, își păstrează în timp viabilitatea. Ipoteza de la care pornește criticul e aceea că în fiecare epocă literară există o doză, mai mică sau mai mare, de expresivitate, ce scapă intenționalității. Interpretarea textului e realizată prin confruntarea dintre *text* și diverse *contexte* mai degrabă antinomice. În *Figura spiritului creator* (1978) conceptul care fundamentează interpretările este cel de „producere”, de structurare. Eugen Negrici are ambiția de a configura, prin analizele sale, atente la natura și esența textului, adevărate „figuri ale spiritului din analiza gândirii producătoare”. În același timp, *Imanența literaturii* (1981) subliniază „polisemia semantică” a textelor vechi, în strânsă corelație cu exigențele orizontului de recepție, după cum *Introducere în poezia contemporană* (1985) și *Sistematica poeziei* (1988) sunt

taxonomii ale structurilor poetice contemporane, ce plasează în ecuație raportul dintre *eul producător* și *existent*. Cărțile de mai târziu ale lui Eugen Negrici (*Literatura română sub comunism* și *Iluziile literaturii române*) expun o schimbare de unghi și de ton, ambele mult mai radicale, într-o scriitură dez-iluzionată și mai puțin tehnicistă. *Literatura română sub comunism* relevă modul în care literatura română a suportat ruptura de tradiția interbelică, în impactul alienant cu dogma comunistă. Există însă, cum a subliniat Nicolae Manolescu, o inadecvare între demersul sintetic al capitolor generale (mai accentuat negative) și cele analitice, cu judecăți mai permissive. În *Iluziile literaturii române* este pusă în scenă o dezamorsare a „miturilor” care au alimentat, cu aura lor idealizantă, momente, figuri, orientări literare românești. Redimensionarea se produce prin judecăți drastice, necomplete, la adresa unor „mituri” inerte ale literaturii române („Spiritul critic a fost somat să se radicalizeze, să iasă de sub narcoză și să se situeze în sinceritate”). Literatura română, scrie Eugen Negrici, este și rezultatul unor mitizări, complexe, inhibiții, frustrări șiangoase ce se regăsesc fie în ifosele protocronismului, în „răvna sincronizării cu orice preț”, fie în „tabuizarea patrimoniului literar”, în obsesia „vechimei” sau în canonizarea și supralicitarea unor scriitori cu statură mai degrabă modestă. Demontarea iluziilor literaturii române se produce prin alcătuirea unui fel de „repertoriu al energiilor pierdute, al situațiilor greșite, al erorilor generalizate, un ghid al prejudecăților literare contemporane, al obsesiilor, al falselor concepte, al clișeeilor, superstițiilor și viziunilor eronate ale istoriilor literare”.

Decizia lui Eugen Negrici de a-și publica jurnalul din perioada 1975-2015, în *Sesiunea de toamnă* (Editura Cartea Românească, 2015) este una salutară, chiar dacă autorul are precauția de a adresa cititorului un avertisment lămuritor, nu lipsit de (falsă) modestie: „Rog cititorul să nu se lase amăgit. Nu este vorba despre un jurnal în adevăratul sens al cuvântului, chiar dacă m-am silit să reconstitui date și să sugerez continuitatea. Aceste însemnări sunt... niște însemnări. Meritul lor, dacă au vreunul, este că înregistrează schimbările de perspectivă și de ton pe care mi le-a înlesnit scurgerea timpului. Invit pe cel ce le parcurge să se

concentreze asupra a ceea ce înseamnă, în fond, o sesiune de toamnă. Adică oportunitatea unor reexaminări”. Prima însemnare autobiografică (din 29 noiembrie 1975) înregistrează chiar mecanismele și aporiile jurnalului, jocul indescifrabil al autenticității și mistificării, al întâlnirii inefabile dintre vibrația cotidianului și fragilitatea emoției literare („Am plonjat în situația-limită a oricărui jurnal. În pofida tuturor declarațiilor principiale și a tuturor dorințelor noastre, el rămâne un act de literatură, adică unul respectând convențiile acesteia și, adesea, pe cele sociale. Când nu poate fi vorba de sinceritate – și nu poate fi – voi continua să fac ceea ce știu: jocul „de-a măștile”, grijuliu doar în a aduce deasupra feței pe acelea care sugerează franchețea și intimitatea”). Franchețea acestor însemnări este indiscutabilă, fie că e vorba de denunțarea mediocrității atotstăpânitoare („Efectul repulsiv al figurilor mediocre în literatură și aiurea (metafore de douăzeci de wați în presă, comparații și paralele pompoase în muzica ușoară, poezia patriotică etc.”), sau de reevaluarea drastică a unor notații anterioare, pretext pentru o serie de interogații despre perspectiva optimă de percepție a operei literare (în structurarea ei imanentă sau în contextualizare). Cât despre intimitate, aceasta pândește la tot locul, în înregistrarea aromei unei zile, în evocarea unui portret, în conturul unui detaliu ce devine embrion epic („Privirea unei studente sud-americane urcând scările Universității... Un început de poveste, un virus narativ”) sau în sugestia delicată a apropierei înfiorate de altă ființă („În timp ce-mi arăta și-mi explica foarte aproape de planșă ceva, i-am simțit tremurul sufletului”). Inventarul gesturilor și întâmplărilor diurne e întrerupt uneori de acolade onirice, în care reflexe ale realului se întretărie cu figurări teratoforme ale materiei proliferante („Câteva mustați de crab, ca niște antene soioase, se mișcau în ritmul unei răsuflări omenești horcăite, ce răzbătea din gunoiul acela ce alcătuia/sugera o formă umană”).

Recurentă e glisarea unor concepte, idei, reflecții în notațiile subiective. Iată câteva precizări despre o temă ce l-a preocupat îndelung pe critic - expresivitatea involuntară: „De ce mi se pare din ce în ce mai tentantă ideea

expresivității involuntare? Pentru că ei îi datorează opera viața de după moarte. *Intenția* unui scriitor e totdeauna în funcție de un cod al epocii. Îl contrazice sau ilustrează: avangarda sau conformismul leneș, profitabil. Nu intenția poate pregăti viitorul unei opere, ci numai ceea ce o depășește sau o contrazice. Intenția e, în fond, domestică, legată prea strâns (chiar în sensul negării lui) de codul epocii”. Tranșanța scriiturii lui Negrici derivă și din forța de a-și dezvălui unele slăbiciuni, stângăcii sau ezitări de conduită („S-a văzut de pe atunci că mi-e imposibil să-mi asum o situație umilitoare, să-mi recunosc un eșec. Și că, din această pricină, nu voi pregeța să-mi protejiez egoul, să mistific și să mă mistific. Ca, de altfel, și acum când scriu și mă străduiesc să par liniștit și împăcat cu ce mi se întâmplă, deși abia acum două zile am aflat ceva profund umilitor pentru mine”).

Autenticitatea notațiilor subiective e amplificată adesea de fixarea unor traume sau de consemnarea insidioasei alunecări a timpului, cu consecințele sale nefaste asupra fapturilor și conștiințelor („Timpul: M-am izbit pentru prima oară, direct și dureros de el. Alunecarea în bătrânețe a tatălui. Biologia transformând sentimentele: azi o milă înclădată, disperată; abia ieri – admirație tandră; alaltăieri – consimțire ostilă, sub tensiunea fără ieșire a temperamentelor gemene”). Detaliile vieții sunt întrerupte, când și când, de formule aforistice, de fragmente desprinse parcă din Nietzsche (o referință recurentă în aceste pagini), de paradoxale alcătuirii ale gândului („Lubirea – o chestiune de avitaminoză. Slăbiciunea fizică – iată calea”; „Port cu mine, ca pe un viciu, naivitatea” sau: „Adevărul – anxiozitatea imbecililor și al săracilor cu duhul”). Ar mai fi multe de spus despre jurnalul lui Eugen Negrici, despre scriitura sa tensionată, despre adevărul enunțurilor sau despre spontaneitatea unei gândiri ce refuză orice prejudecată sau încremenire. Cu ochiul său capabil de a găsi „plinul din gol” (Marin Sorescu), dar și cu simțul de a denunța golurile din harta unor pretențe plenitudinii, Eugen Negrici ne oferă o diagramă - cu opțiuni, limite și orientări suplă, chiar fluctuante - a propriului eu, plasat în oglinda unei reexaminări bogate în consecințe estetice și etice.

Poezii de George David

din volumul *DELIRICATESE ȘI SPLEENDORI*, Editura Ardealul, 2015

Ochi	Cuvinte, ca o naștere	Song interior	Pseudo-haiku 1
ochiul – sferă vie plutind (graniță fluidă) între afară și înăuntru	cuvintele mele sunt ca niște prunci: oricât m-aș strădui eu, ele nu se nasc și nu capătă înțeleș dacă tu nu le dai viață	cu disperare doresc să-ți dăruiesc măcar un cuvânt de-al meu, poate-l vei purta ca talisman	cineva strigă: „vine tsunami!” iar eu scriu grăbit capodopere pe nisip...
mamă a frumuseții			Pseudo-haiku 2
dăruitor de verde către iarbă, mângâietor cu-albastru către cer	Mirare	dar cuvintele-mi sunt atât de ale mele, încât se schimbă în altceva atunci când vreau să ți le dăruiesc	pisica neagră îmi zgârie pe retină linia orizontului
mai-mare al urechii, degetului, miresmei	de ce mă-ntrebi dacă te iubesc? întrebi vreodată aerul dacă există? sau ploaia dacă plouă?	Somn	Pseudo-haiku 3
el, cel mai cuprinzător, aproape încape întregul și-l tălmăcește-n fugare ideograme	soarele luminează. ploaia udă. primăvara înflorește. vântul suflă. eu te iubesc	a intra în somn ca într-o groapă comună acoperită de-o pleoapă	dimineața, o creangă abia-nflorită mă-mbie ca o fecioară
Arcaș	Supremația ierbii	învelit doar în giulgiul sărac al retinei, cea care abia acum se dezlănțuie spre înăuntrul tău	Pseudo-haiku 4
țintește soarele în chiar lumina lui dacă poți	de obicei, un fir de iarbă e doar atât: un fir de iarbă	și poarta irisului ferecată în urma ta, obligat să fii pradă nălucilor spăimântos de reale, și strigătul tău care nu mai răzbește până afară, ci reverberează, se amplifică, te strivește	cu bine! vă spun eu, lutier de viori de cremene cu viers de lebedă
țintește frunza în chiar clorofila ei, nu te teme că te vei umple de verde	dar ce este el atunci când se gătește cu o perlă de rouă? sau cu o insectă ca o broșă cu ochi vii?	Nălucă, însumi	Pseudo-haiku 5
țintește calul în chiar nechezatul său și speră că el va tropoti și în tine	la fel, ai putea zice că o iubită e doar atât: o iubită	privesc atent și exclam: „ia te uită! desenul ăsta l-aș fi putut face eu!”	carii din lemnul mesei devorează acum cadra icoanei
țintește, arcaș, dar nu nimeri! nu toate sunt neapărat ținte!	dar nu poți spune asta, deoarece ea umblă întotdeauna înveșmântată în visele tale, în dorințele tale, ea poartă mereu bijuteriile atributelor tale,	și, brusc, sunt mândru de talentul meu încă neînmgurit	Pseudo-haiku 6
Inel	altfel n-ar mai fi o iubită	și, brusc, sunt dezolat că acel desen nu poartă semnătura mea	în urma razei adastă umbra ce șterge numele meu
caut bijutier care să poată face inel din sufletul meu pentru degetul tău, din toată ființa mea pentru mâna ta	poți așadar conchide că firul de iarbă cu propriile-i podoabe există, pe când iubita, săraca, purtând odoarele tale, doar este	astfel că, în cele din urmă, rostesc doar atât: „aș fi putut fi... aș fi putut”	Pseudo-haiku 7
			ah, dacă te-ai putea uita cu ochiul meu sub fruntea mea!
			Pseudo-haiku 8
			ce cauți tu pe crucea aceea? pe ea fu bărbatul, nu femeia!
			Pseudo-haiku 9
			nu mai consuma atâta cerneală, scrie chiar cu tine!
			Pseudo-haiku 10
			visul: zugrăvit prin cuvinte nu rostite, ci visate

Decembrie cu surprize la Teatrul Național Târgu-Mureș

Soț de vânzare, o nouă premieră la Teatrul Național Târgu-Mureș

Luna decembrie a anului 2015 aduce multe surprize publicului spectator al Teatrului Național Târgu-Mureș. În afara spectacolelor aflate deja în repertoriu, actorii Companiei Liviu Rebreanu vor ieși în fața publicului cu o nouă premieră, **Soț de vânzare** de Mihail Zadornov, în regia lui Csaba Varga. Este cea de a cincea premieră a actualei stagiuni după *Vivaldi și anotimpurile*, *Want*, *Visul unei nopți de vară* și *Romo Sapiens*.

Soț de vânzare este o comedie a zilelor noastre și spune povestea unui cuplu aflat în pragul aniversării a douăzeci de ani de căsnicie. Totul merge bine până când un personaj misterios sună la ușa acestui cuplu și le face o propunere greu de refuzat. Ce întorsătură iau lucrurile de acum încolo și cum vor reuși cele trei personaje să treacă peste această etapă a vieții lor urmează să aflați într-un nou spectacol la Sala Mică. Distribuția spectacolului îi are pe actorii Ion Vântu, Bianca Fărcaș

și doleanțelor fiecăruia. După experimentul reușit cu spectacolul **POVESTE DE CRĂCIUN**, un spectacol care a beneficiat de o audiență impresionantă mai ales în rândul publicului școlar, în această stagiune, **Compania Liviu Rebreanu** pregătește o nouă surpriză spectatorilor săi.

În preajma **Sărbătorilor de Crăciun**, actorii târgumureșeni vor reveni în fața publicului târgumureșean cu un nou pachet de reprezentații ale spectacolului **POVESTE DE CRĂCIUN** după Charles Dickens, în regia Oanei Leahu.

Echipa artistică a spectacolului este formată după cum urmează: regia **Oana Leahu**, scenografia **Rodica Arghir**, coregrafia **Hugo Wolf**, light-design **Daniel Klinger**, muzica **Zeno Apostolache Kiss**, regia tehnică **Ilarian Varga**.

În distribuție îi întâlnim pe actorii: **Costin Gavază, Mihaela Mihai, Mihai Crăciun, Anca Loghin, Georgiana Ghergu, Luchian Pantea, Anca Loghin, Rareș Budileanu, Delia Martin, Sergiu Marocico, Raisa Anê, Cristina Holtzli, Zeno Apostolache Kiss, Cristian Tomșa, Raluca**

17.00, la Sala Mare precum și sâmbătă 19 decembrie 2015, de la orele 11.00 și 17.00, Sala Mare. Rezervările pentru cele patru reprezentații pot fi făcute la nr. **0732500910** sau prin e-mail la adresa andreearadu.r@gmail.com, **Andreea Radu**.

Program bogat în reprezentații

În afara premierei **Soț de vânzare** și a programului special al spectacolului *Poveste de Crăciun*, luna decembrie 2015 aduce în programul **Companiei Liviu Rebreanu** noi reprezentații cu spectacolele aflate deja în repertoriu de ceva vreme.

Astfel, spectatorii târgumureșeni vor putea vedea miercuri **2 decembrie 2015, de la ora 19.30**, spectacolul **DOUBLE BIND** de **Alina Nelega și Kincses Reka**, un spectacol de teatru documentar rezultat în urma unui atelier teatral cu actori români și maghiari, care s-a format din experiențele personale ale celor implicați și au trecut printr-un proces de creație. Unsprezece actori români și maghiari au colaborat la acest proiect împreună cu Kincses Réka și Alina Nelega.

Joi 3 decembrie 2015, de la ora 19.00, la Sala Mare revine comedia **Școala Nevestelor** de Molière, regia Cristi Juncu. **Școala Nevestelor** este o satiră acidă la adresa cuplurilor în care diferența de vârstă depășea limita bunului-simț, Molière valorificându-și talentul comic pentru a elabora o adevărată știință despre om și despre viață, comedia interesând în special prin contrapunctul delicat și uneori patetic dintre Arnolphe și Agnes, personajele cheie ale spectacolului.

Vineri 4 decembrie 2015, de la ora 19.30, la Sala Mică este programat spectacolul *Portughezul*

de Zoltán Egressy, în regia lui Kincses Elemér. În intelectual care fuge de aglomerația vieții de oraș și o fată simplă, dintr-un sătuc uitat de lume, se întâlnesc într-o după-amiază în crășma satului. Dacă doriți să aflați cum poate să dea peste cap viața unei întregi comunități povestea de dragoste dintre cei doi, vă așteptăm la Portughezul de Zoltán Egressy.

Duminică 6 decembrie 2015, de la ora 19.00, la Sala Mare, spectatorii vor putea vedea **Steaua fără nume** de **Mihail Sebastian** în regia lui **Erwin Șimșensohn**. **Steaua fără nume** este una din cele mai cunoscute și jucate piese românești. Comedia romantică, **Steaua fără nume** prezintă povestea de dragoste dintre Mona și profesorul Miroiu, două personaje care se întâlnesc întâmplător într-o gară de provincie.

Vineri 11 decembrie 2015, de la ora 19.00, la Sala Mare este programat spectacolul **VIVALDI ȘI ANOTIMPURILE**, scenariul, regia și coregrafia **Gigi Căciuleanu**.

După succesul extraordinar pe care l-a avut **CARMINA BURANA**, **Gigi Căciuleanu**, revine la Teatrul Național Târgu-Mureș pentru a lucra cu dansactorii **Companiei Liviu Rebreanu**. De această dată, regizorul-coregraf folosește acordurile inconfundabile ale muzicii lui Antonio Vivaldi, într-un spectacol ce readuce pe scena Naționalului târgumureșean poezia mișcării și lumea plină de mister și fantezie a unuia dintre cei mai mari artiști contemporani români – **Gigi Căciuleanu**.

Biletele și abonamentele pot fi achiziționate de luni până vineri între orele 12:00 și 17:30 la Agenția de Bilete a Palatului Culturii sau la casa de bilete a teatrului de luni până vineri între orele 09:00 și 15:00, dar și online la adresa: www.biletmaster.ro

și **Emilia Banciu** iar scenografia este semnată de **Măriuca Ignat**.

Premiera spectacolului **Soț de vânzare** va avea loc duminică 13 decembrie 2015, ora 19.30, la Sala Mică următoarele reprezentații urmând să fie programate **duminică 20 și marți 22 decembrie 2015, ora 19.30, la Sala Mică**.

Poveste de Crăciun revine pe scena Teatrului Național Târgu-Mureș

Așa cum și-a obișnuit de câteva stagiuni încoace publicul spectator, **Compania Liviu Rebreanu a Teatrului Național Târgu-Mureș** încearcă să ofere tuturor categoriilor de public spectacole specifice gusturilor

Rîtea.

POVESTE DE CRĂCIUN prezintă viața lui Ebenezer Scrooge, un zgârie-brânză bătrân și ursuz care îi privește cu ură pe toți cei din jur. Aceasta, până în Noaptea de Ajun, când bătrânul primește vizita a trei spirite. Ele îl vor duce într-o călătorie uimitoare și pe alocuri înfricoșătoare, în urma căreia bătrânul se schimbă.

Având în vedere că **POVESTE DE CRĂCIUN** este un spectacol de sezon, programarea reprezentațiilor va fi oferită într-un pachet special, în preajma sărbătorilor. Astfel, Teatrul Național Târgu-Mureș programează spectacolul **POVESTE DE CRĂCIUN** după cum urmează: **joi 17 decembrie și vineri 18 decembrie 2015, orele**

Călin CRĂCIUN

În continuare Linkin Park e o trupă prezentă pe canalele TV muzicale românești, chiar dacă putem vorbi doar de apariții ocazionale. Din când în când rulează videoclipul piesei *Numb*, când în varianta originală, când în cea în care este prezentă mult mai accentuat componenta *hip hop* datorită colaborării cu Jay-Z (o variantă mult mai comercială din punct de vedere vizual, ceea ce nu s-ar putea spune și despre nivelul muzical, care rămâne unul înalt). Și, cum vom vedea, rezistența în timp a piesei în discuție nu e nicicum întâmplătoare.

Din punct de vedere muzical, Linkin Park a optat de la bun început (anul formării și lansării trupei este 1996) pentru un amestec de *alternativ metal* și *hip hop*, ca linii predominante, dar cărora li se adaugă și alte influențe sau componente, cum e cea electronică de pildă, amestec numit de unii *nu metal*. Acesta stârnește imediat interesul ca subgen în sine, dar mai ales prin măiestria artiștilor, dintre care se distinge, inevitabil, solistul vocal. Există mărturii că atunci când s-a dat proba pentru a deveni vocalist al trupei, toți ceilalți concurenți s-au retras imediat ce l-au auzit interpretând o piesă pe Chester Bennington. Potrivirea dintre el și trupă ar fi fost atât de evidentă încât nimeni nu și-ar fi putut imagina că i s-ar cuveni altcuiva postul. Într-adevăr, timpul a dovedit că el exprimă deplin intensitatea emoțiilor pe care le vizează Linkin Park.

Numb are un videoclip cu o structură narativă în care e tratată tema inadapării artistului la un mediu social care (și pe care) nu-l înțelege. O tânără studentă trăiește drama de-a fi respinsă de toată lumea, ostracizată, oricât încearcă să se integreze social. Colegii o disprețuiesc, o bruschează și o evită, un profesor de chimie o umilește public întrucât desenează în timpul orelor, într-o secvență care amintește întrucâtva de o alta din Pink Floyd, *Another Brick in The Wall*. Chiar și mama, ființă integrată și cu un oarecare succes în cadrul

societății, o ceartă și nu-i este aproape când are nevoie să fie înțeleasă sau să nu fie judecată pentru felul ei de a fi. În fond, e povestea destul de comună a tânărului refugiat în artă, părănd pentru restul lumii un autist. Îi e străină tentația „popularității”, care ar sta la baza succesului social, dar tânjește la acceptare. Tabloul inițial e, în acest sens, cât se poate de sugestiv. Tânăra cu aspect de pictor boem privește panorama orașului (filmările au fost făcute în Praga) retrasă din iureșul străzii. De-o parte ea, de alta lumea (societatea), în care trebuie să se simtă integrată, și arhitectura orașului care o atrage ori poate, dimpotrivă, pe care tocmai vrea să-l părăsească. Forma de ființare ce o caracterizează e cea contemplativă, atipică deci, după cum se remarcă în scenariu, fapt care determină tratarea ei cu ostilitate, ca intrusă nedemnă de respect. Pentru ca tabloul frustrării să fie cât mai complet, din poveste, se va observa apoi, lipsește tatăl. Există deci suficiente împrejurări pentru a contura, la modul psihologist, profilul unei tinere pline de furie, a unui personaj care își trăiește intens o dramă cu multiple cauze. Caracterul psihologic e evident, așadar, la nivelul vizualului, intrând în acord cu linia predominantă a *rock*-ului și cu stridența tensiunii în *crescendo*

exprimate vocal. Și în interiorul fetei crește un țipăt care va ieși cândva la iveală. Marea ei pasiune este pictura, astfel că și petrece timpul încercând să picteze reproduceri ale unor statui aparținând artei gotice și clasicismului. Apelul la astfel de imagini nu e fără semnificație, întrucât ele vorbesc despre nostalgia echilibrului, exprimă viziunea unei lumi armonice, elegante sau frumoase, odată cu speranța desăvârșirii ființei umane pe calea pioșeniei. Încercând să reproducă fidel imaginile respective, tânăra refugiată în artă nu face altceva decât să-și caute iluzoriu o formă de adaptare, dar care înseamnă de fapt să-și inhibe sau ascundă propria natură. Se pare însă că este făcută din altfel de lut. Tentația gregară o are drept contrapunct pe cea a revoltei. Frustrările sau traumele afective se acumulează până când o pot duce pe protagonită fie pe calea drogului ori a sinuciderii, cum par să sugereze unele secvențe (cele cu vagile urme de pe mână), fie pe cea a eliberării furiei în creație, la care ajunge în final.

Și dacă vorbim de refugiu în creație, nu lipsită de importanță e componenta *hip hop* a piesei. E drept că spre deosebire de alte cântece ale trupei aici, în varianta inițială (nu în cea în care apare și Jay-Z), e mult mai evanescentă, dar nu fără o anumită logică. La

origine, *hip hop*-ul a fost asociat și cu o încercare de renunțare la violența dintre bande, disputa lor mutându-se în competiții artistice. Și în videoclip disputa protagonistei cu lumea e transmutată la nivelul creației artistice. Renunță la defensiva schițării reproducerilor de care-am vorbit și-și eliberează pe șevalet tensiunea, revolta și, în definitiv, își exprimă sinele. Versurile „Am obosit să fiu ceea ce vrei tu/ simțindu-mă atât de fals pierdut sub aparențe” sau „Și tot ce vreau să fac/ e să fiu mai mult eu/ și mai puțin tu” exprimă aceeași nevoie de eliberare, de împăcare cu sinele, în primul rând. Arta ei o ia, în sfârșit, pe o cale proprie, mai autenticistă. Pe de altă parte, „atmosfera” gotică și insistența asupra spațiului catedralei fac posibilă și interpretarea în cheie mistică, religioasă. Întreaga poveste se transformă atunci în exprimarea tensiunii dintre căutarea divinului și sentimentul abandonării, ceea ce justifică deplin țipătul prelung din secvențele cele mai acute ale cântecului.

Numb e deci un videoclip complex și cu valoare artistică înaltă, având multiple deschideri interpretative nu doar la nivel muzical, ci și la cel al narativității imagistice și chiar al textului. Prezența sa în continuare pe canalele TV muzicale e un fapt îmbucurător.

CATACOMBE ȘI PALATE

De când e lumea lume, peșterile și catacombele au fost și rămân o Terra incognita, un tărâm necunoscut, învăluit în mister, populat de liliecii lui Dracula, salamandrele rusalcelor și șerpilor albi și orbi ai faraonilor egipteni. Tot acolo zac ascunse de veacuri, în nebănuite tainițe, comori și vestigii din preistoria omenirii și din întunecatul și tenebrosul Ev Mediu.

Mister, groază, neliniște, aventură...

Asta-i atmosfera!

Multe romane și filme celebre ne coboară în această lume tainică și primejdioasă, în acest decor cufundat în beznă, unde dăinuie urme ale strămoșilor-strămoșilor noștri. Și unde, paradoxal, omul se simte în siguranță.

Probabil, acest sentiment de siguranță și ocrotire, venit din memoria ancestrală a precursorilor noștri neanderthalieni au îndemnat oamenii să construiască catacombe după modelul peșterilor, în care primii homo sapiens și-au găsit adăpost în fața naturii ostile, a giganticele prădătoare primitive, sau în fața altor hoarde flămânde și înspăimântate, la fel de lipsite de adăpost și de protecție ca și ei...

Oamenii și-au construit subterane, unde să se ascundă de năvălirile barbarilor din toate timpurile. De la creștinii Romei Antice, prizoniți de tirani, care s-au refugiat în catacombe, până la evreii polonezi, care au viețuit și au supraviețuit terorii naziste abătute asupra seminiței lor în subteranele Cracoviei, catacombele au însemnat o șansă de scăpare pentru cei hăituiți și necăjiți.

... Sau, o cale tainică de evadare din misterioasele castele medievale, locuite de cavaleri neînfricați, domnițe neprihănite, de alchimisti căutători de elixire magice, castelane îmbrăcate în catifele și mătăsuri, oftând de dorul nobililor lor soți plecați în cruciade, războaie, vânători, chiolhanuri sau veșnice turnire.

... Sau, mai nou, în așa numita epocă modernă și contemporană, subteranele se construiesc pentru a deveni depozite secrete și laboratoare ultrasecrete, legături între diverse clădiri guvernamentale și mai ales adăposturi antiatomice [în cazul declanșării unui presupus război nuclear]. Pentru că, cine știe ce soartă crudă își mai pregătesc nesăbuiții locuitorii ai acestei generoase planete? Cine știe?

Se povestește că, la un moment dat, argumentul forte pentru demararea lucrărilor la metroul bucureștean a fost tocmai îmbătătoarea perspectivă a constru-

irii misterioaselor căi paralele de comunicație subterană și a unor adăposturi suprautilitate, care să asigure supraviețuirea și scăparea corifeilor socialismului din România dintr-un eventual dezastru. Numai că socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea din târg.

În van a fost acel colosal efort uman învăluit în „Nach und Nebel” [Noapte și ceață], pentru că trădarea a fost mult mai puternică decât orice edificiu creat de mâna omului.

Marea și omnipotentă trădare.

***

Iar palatele...

Palatele au fost monumentele gloriei și opulenței acelor împărați, nobili, conchistadori, cavaleri mireni sau creștini, care au smuls bogățiile pământului prin munca miilor și miilor de pălmași. Sau au jefuit comorile sarazinilor în cruciadele pornite cu scopul de-a redobândi pământuri sfinte ale creștinătății. Sau au prădat aurul și argintul incașilor și aztecilor și nestematele „harapilor” africani sau indieni. Sau au purtat războaie fratricide, împotriva neamurilor lor, mai bine situate din punct de vedere material. Sau, pur și simplu, i-au asasinat legal sau ilegal pe aceia care posedau prea multe odoare și bani. Vezi cazul bancherilor evrei din Evul Mediu, al cavalerilor templieri, al familiei Brâncoveanu și alte numeroase și nemaipomenite de sângeroase răfuiele istorice.

De fapt, istoria a fost și este, la o adică, o mare înșiruire de crime și jafuri, de execuții, războaie și expediții de creștinare a păgânilor cu sabia și arcebuza, de cucerire a spațiilor vitale sau a zonelor de influență prin orice mijloace: diplomatico-perfide, sau brutale, lipsite de orice scrupule.

Iată de ce am avut eu întotdeauna oroare de armată, bătălii și de construcții monumentale care sfidează timpul și răzbat prin negura veacurilor. Pentru că-n spatele fiecărei glorioase file de istorie, sau la temelie fiecărei piramide zace un imens deșert de lacrimi, sânge și mizerie. Nemaivorbind de faptul că în ziua de azi escadrilele de superavioane pot face praf și pulbere în câteva minute toată truda seculară a miilor și miilor de biciuți care-au cărat cu roaba și targa, zile și zile în șir, tone și tone de pietre și cărămizi ca să ridice monumentele inutilității, în memoria vreunui sau altui tiran, care a trecut prin istorie dormitând, sau tăind într-o veselie capetele supușilor.

După această laborioasă introducere, vreau să vă zic, că noi, românii, precis vom intra în istorie

cu cele două minuni socialiste ale Europei de sud-est: CASA POPORULUI și METROUL.

Palatul, situat pe Bulevardul Victoriei Socialismului, este un edificiu de o reală și impresionantă grandoare.

Cu toată proasta mea părere despre monumentalitate nu pot să nu recunosc frumusețea colpeșitoare a acestui edificiu.

Despre Casa Poporului se știu mult mai multe bârfe decât despre tainicele galerii paralele cu metroul din subteranele Bucureștiiului. De ce? Pentru că la „Palat” au lucrat aproape toți arhitecții de valoare din capitală, iar la șantierul militarizat, condus de un general de armată au fost detașați prin rotație mii și mii de meseriași, ingineri, normatori, atașamențiști și maiștri de primă-mână de prin marile trusturi de construcții din țară.

Să vă spun câteva povești pe care le-am auzit pe filiera Marcela-Vasilica-bucătăria regală.

Odată, Tovarășei nu i-a plăcut nicicum un stâlp, care i se părea ei că-i prea pe mijloc și a dispus ca intrusul să dispară urgent. Numai că acel stâlp susținea întreaga structură de rezistență a etajelor superioare și nu se putea scoate. Nicum. A fost nevoie de o întreagă serie de negocieri diplomatice și manevre subtile de convingere, ca să priceapă că-n acea fază de execuție era imposibilă îndepărtarea lui. Absolut imposibilă. Până la urmă, după repetate amenințări cu sabotajul și destituirea, arhitecții au reușit să convingă împărăția, bineînțeles după multe nopți nedormite, imense stresuri și chiar gânduri sinucigașe.

Aici aș vrea să aduc un omagiu... Nu vă scandalizați! Pentru că omagiu este un cuvânt minunat, denaturat vremelnice de niște pițifelnici, vorba unui cunoscut gazetar. Deci, aș vrea să aduc un călduros omagiu arhitectei care a conceput acest unicat, și tuturor arhitecților și proiectanților care-au detaliat, calculat și au pus pe planșe fiecare bucățică a acestui imens puzzle. Și care s-au luptat la baionetă pentru ca fiecare părticică a acestui grandios proiect să fie pusă în operă cu cât mai puține modificări. Căci adversarii au fost redutabili și au avut în mână pâinea și cuțitul de care s-au folosit în cel mai drastic și mai dur mod posibil.

***

Altă poveste...

Ei, Tovarășei, [tot Ei!!!] nu i-a plăcut nuanța marmurei care placa o scară monumentală. Marmura fiind adusă bineînțeles din Italia. Așa că a dispus să fie spartă și să se pună alta, de o nuanță mai deschisă.

Ce să facă? Ce să facă??

Până la urmă nu s-a putut face

nimic și s-au pus cu picamerele pe ea, de plângeau muncitorii care spărgeau bunătațe de material.

Sau parchetul cu modele din marile săli. Acesta a fost desenat scara 1:1, apoi fiecare lameluță a fost cioplită separat în diverse fabrici de mobilă din țară. Apoi a fost asamblat la fața locului... Unele le-au plăcut, altele nu, și acestea din urmă au fost desfăcute bucățică cu bucățică și iar au fost cioplite, și iar asamblate la fața locului. Și iar vizionate.

Lucrătura dracului!!!

Sau ramele geamurilor, care a fost „musai” să fie dintr-o singură bucată, fără înnădiri! Așa că, s-a adus din Asia lemn de esență specială, la dimensiunile cerute de proiect.

Nu vă mai vorbesc de miile și miile de tone de oțel, ciment, lemnărie, vopsele, mortar, apoi tenaculile super-speciale, pardoselile super-speciale, geamurile făcute la comandă, candelabrele și multe alte materiale de primă calitate, care s-au băgat și s-au spart, și iarăși s-au băgat și s-au spart și iarăși s-au băgat în acest Moloch al construcțiilor din România.

Șiiii??

Nu zic că nu-i o operă monumentală. Dar „cui prodest”? Cui folosește?!

Românilor, care au flămânzit ani în șir, privind cu ură dezmățul și risipa nemaipomenite care s-au făcut acolo?

Străinătății? Care și-a bătut joc de „Castelul din Carpați”?

Urmașilor? Care-au instalat repede în palat Marea Adunare Națională rebotezată Senat și Camera Deputaților, cu noii protejați ai noilor potențați? Mai democrați, mai libertini și mult mai voraci și obedienți.

Tineretului? Care abia așteaptă o oportunitate s-o-ntindă în Spania, Germania sau Canada, lăsând în plata Domnului gila strămoșească, care n-a fost „mumă bună” pentru ei?

Chiar deloc!

Și-atunci repet: cui folosește??

***

Poate greșesc, dar principiul meu călăuzitor în viață a fost și va fi mereu același: mai bine să salvezi o pisică dintr-un incendiu decât un Rembrandt.

Pentru că nimic pe lumea asta nu-i mai prețios decât viața. Nimic! Nici un obiect, nici un monument, nici un cec de-un milion de dolari nu face cât surâsul fericit al unui copilăș, într-o dimineață senină de primăvară.

Așa cred eu...

Fragment din romanul SOSIA de R.M. Popescu Knoth Editura LitArt 2015

PRIVIREA PIERDUTĂ

— elogiul cinematografului mut —

Michel Houellebecq (n. 1958) este cunoscut cititorilor români mai ales prin romanele sale, unele traduse și editate la

“Poliorom” (Iași), care i-au adus o notorietate mondială, precum *Extinderea domeniului luptei* (1994), *Particule elementare* (1998), *Platforma* (2001), *Posibilitatea unei insule* (2005). Scriitor cu o luciditate teribilă și amară, el încearcă să pună diagnosticul maladiilor morale ale societății europene contemporane; temele care revin sunt singurătatea, angoasa, depresia, angrenajul social care șterge identitatea indivizilor, platitudinea vieții cotidiene, eșecul erotic etc.

Activitatea sa creatoare este însă mai diversă: Houellebecq a scris poezie, eseuri, scenarii de teatru, articole în presa literară. Din acestea din urmă, ne-am oprit la minieseu intitulat *Le regard perdu*, apărut pentru prima dată în revista “*Lettres françaises*”, în numărul 32 (mai 1993). Am realizat traducerea acestui text după Michel Houellebecq, *Rester vivant et autres textes*, Paris, Éditions J'ai lu, <<Librio>>, (274), 1999, p. 61-64.

Ideea centrală ce se desprinde din acest text este cinematografia, ca artă în sine, pură, are drept material de expresie mișcarea; perfecțiunea ei, manifestarea sa ideală o vom regăsi în filmele de excepție ale cinematografului mut din anii '30 ai secolului trecut, iar apariția filmului sonor și a efectelor datorate tehnicii nu au făcut decât să provoace o degradare a esenței sale.

Ființa umană vorbește; uneori, ea nu vorbește. Amenințată, ea se strânge în sine, privirile răscolesc cu iuteală spațiul; disperată, se repliază, se înfășoară strâns în jurul unui centru al angoasei. Fericită, respirația ei se domolește; acum urmează un ritm mai amplu. Au existat în istoria lumii două arte (pictura, sculptura) care au încercat să sintetizeze experiența umană cu ajutorul unor reprezentări nemșcate; cu ajutorul unor mișcări întrerupte. Ele au ales uneori să oprească mișcarea într-un punct de echilibru, de cea mai mare delicatețe (în punctul de eternitate al acesteia); toate Fecioarele cu Pruncul. Altele au ales să fixeze acțiunea în cel mai înalt punct al tensiunii sale, cu expresivitatea cea mai intensă — barocului, bineînțeles; însă, de asemenea, atâtea din tablourile lui Friedrich* sugerează o explozie

înghețată. Aceste arte au evoluat de-a lungul mai multor milenii și ele au avut posibilitatea de a da naștere unor creații desăvârșite în spiritul celei mai secrete ambiții a acestora: oprirea timpului.

A existat în istoria lumii o artă al cărei obiect era studierea mișcării. Această artă s-a putut să se dezvolte pe parcursul a vreo treizeci de ani. Între 1925 și 1930 ea a produs câteva cadre, în câteva filme (mă gândesc mai cu seamă la Murnau**, la Eisenstein***, la Dreyer****, care justificau existența ei ca artă; apoi ea a dispărut, în aparență pentru totdeauna.

Stâncuțele alpine emit semnale de alertă și de recunoaștere reciprocă; au putut fi numărate mai mult de șazeci de astfel de semnale. Aceste păsări rămân o excepție: privită în ansamblu, lumea se manifestă într-o tăcere teribilă; ea își exprimă esența prin formă și prin mișcare. Vântul aleargă prin ierburi (Eisenstein); o lacrimă se scurge de-a lungul unei fețe (Dreyer). Cinematograful mut vedea deschizându-i-se înaintea-i un spațiu imens: nu era vorba doar de o investigație asupra sentimentelor umane; nu numai de o investigație privitor la mișcările lumii; ambiția sa cea mai profundă era de a institui o cercetare a circumstanțelor percepției. Distincția între esență și întruchipare constituie baza reprezentărilor noastre; dar, de asemeni, într-un mod mult mai misterios, spiritul nostru își caută calea prin lume din disocierea între figură și mișcare, între formă și procesul ei de generare — de unde senzația aproape hipnotică care ne invadează în fața unei forme fixe produse de o mișcare perpetuă, precum sunt undulațiile staționare ale suprafeței unei mări.

Ce a mai rămas după 1930? Câteva urme, mai cu seamă în operele cineaștilor care au început să lucreze în timpul cinematografului mut (moartea lui Kurosawa***** va fi mai mult decât moartea unui om); câteva instantanee din filmele experimentale, ale documetarelor științifice, ba chiar ale unor producții de serie (*Australia*, turnat acum câțiva ani, este un exemplu în această privință). Aceste instantanee sunt ușor de recunoscut: în ele orice cuvânt e absolut de prisos; însăși muzica primește un aspect aproape kitsch, e întrucâtva greoaie, puțin chiar vulgară. Privindu-le, suntem nemaipomenit de bucușori, suntem cuprinși de o fericire bizară. Doar faptul de a te

îndrăgosti poate produce astfel de efecte în egală măsură.

Note:

*) **Caspar David Friedrich** (1774 - 1840), cel mai important reprezentant al romantismului german timpuriu în pictură, pentru care peisajul devine subiect de contemplare. Picturi reprezentative: *Stânci de calcar pe insula Rügen* (1818), *Marea înghețată* (1823-1824), *Fazele vieții* (1835), *Watzmann* (1824-1825).

) **Friedrich Wilhelm Murnau (1888 - 1931), cineast, reprezentant al expresionismului cinematografic german, laureat a trei premii “Oscar”. Opere: *Nosferatu* (1922), *Ultimul om* (1924), *Tartuffe* (1925), *Faust* (1926), *Tabu* (1931).

***) **Sergei Eisenstein** (1898 - 1948), cineast rus care a revoluționat cinematografia de la începutul secolului al XX-lea printr-o nouă viziune asupra montajului. Filme de referință: *Greva* (1924), *Crucișătorul Potemkin* (1925), *Octombrie* (1928), *Alexandr Nevski* (1938), *Ivan cel Groaznic* (1944, 1958).

****) **Carl Dreyer** (1889 - 1968), scenarist și regizor danez. Între filmele sa se numără: *Președintele* (1919), *Pagini din cartea lui Satan* (1920), *Dies irae* (1953), *Cuvântul* (1955), *Gertrud* (1964).

*****) **Akira Kurosawa** (1910 - 1998), regizor, producător și scenarist japonez. A avut o activitate în filmologie de 50 de ani, de la debutul cu filmul *Saushiro Șugatag* (1943) până la ultima sa creație, *Încă nu* (1993). Alte filme: *O duminică minunată* (1946), *Duel tăcut* (1949), *Cei șapte samurai* (1954), *Garda de corp* (1961), *Rapsodie de august* (1991) etc.

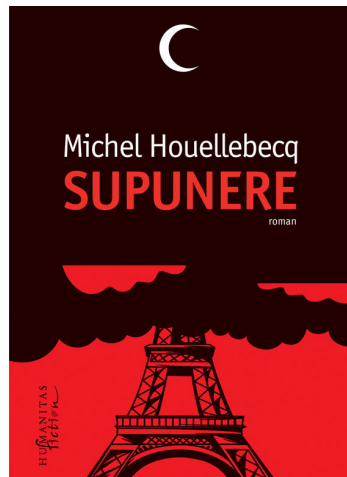
Selecția textului, traducere și note prof. Alexandru Ciubică

NOTA REDACȚIEI

Michel Houellebecq este și autorul romanului „Supunere”, apărut în Franța în ianuarie 2015, într-un prim tiraj de 150.000 exemplare, epuizat în primele zile, urcând instantaneu

pe primele locuri în topurile de vânzări și considerat un adevărat fenomen editorial care a bulversat lumea politică occidentală, fiind tradus în peste 40 de țări până acum, inclusiv la noi. Roman pe care autorul îl include în genul PF (political fiction), „Supunere” a zguduit deja Occidentul. Provocator cu program, scriitorul șochează de fiecare dată prin tușele satirice îndrăznețe, însă întrebările subiacente aparțin unui moralist care, schițând portretul unei Europe lipsite de ideal, constată eșecul proiectului iluminist și întrevede sfârșitul civilizației occidentale seculare.

„Două romane profetice au zguduit secolul XX: «1984» și «Minunata lume nouă». Erau profetice nu în sensul că prevedeau viitorul, care le-a infirmat, ci pentru că enunțau un adevăr despre prezent. Anticipațiile lui Houellebecq fac parte din aceeași familie. Houellebecq are în comun cu Huxley o curiozitate fascinantă de fenomenele religioase și cu Orwell groaza de biciul politiciii și un simț - pe care puțini i l-au recunoscut - al ceea ce se numește «common decency». Altfel - iar Dumnezeu știe cât îi iubesc pe Huxley și pe Orwell - Houellebecq e mai puternic decât ei”, a declarat scriitorul Emmanuel Carrère, pentru *Le Monde*.

Antarctica umană

de Ovidiu Constantin Cornilă

Mulțimea forfotea în jurul lui cu o dinamică aproape enervantă. Patinoarul era plin până la refuz, iar prezența lui acolo îl făcea și mai des. Oamenii patinau în jurul lui cu acea frenezie personală și instinctivă, doritoare de plăcere. Încea să se învârtă invers, să oprească ceasul acela uman care îi asedia creierii ca pufăitul unei locomotive de epocă.

În aer plutea o atmosferă desținsă, toți râdeau și părea că le e bine. Însă el vedea că gurile lor erau mai degrabă strâmbe de rânjete decât de surâsuri. Orgolii, răz-bunări, iluzia ascunderii și pierderi de euri, priviri goale... Toate se asortau cu scrâșnitul patinelor de gheață, cu gheața însăși... Erau toți atât de goi... Hainele nu puteau decât să îmbrace corpuri goale... Pentru fețe nu existau haine, nici măcar nu aveau nevoie... Ele aveau o goliciune pe care nici o haină nu

o putea acoperi...

Siluețele lor oarbe dansau nebunesc valsul falsei mirări de sine, al chemării de ceva și al pierderii de tot.

El nu înțelegea de ce era atunci, acolo, singur, cu acele ceasuri prelingându-se asemenea ceasurilor din picturile lui Dali. Timpul se desfăcea, se rupea în bucăți de viață și moarte vândute într-un talcioc pe doi bani... Doar pentru a fi trăite...

Cu un gest minuscul, el încerca să ia de mână, să „cheme” cinci degete în ale lui, degetele unui copil. Le apucă, le strânse și le simți reci, parcă de mort. Era senzația unui ghețar dus cu forța în Sahara. Era un pariu pierdut înainte de a fi pus, o lege contra nimic. Simțea înghețul, fiorul rece al indiferenței, acest cancer al sufletului.

Masca și veninul, partea as-

cunsă a lunii. Virusul care contagiază sigur și încet, călăul conștiinței și asasinul speranței.

Lumea din jurul lui, lumea așa cum o știa el avea fața albă, dinții albi, gândul alb... un deșert alb în care nu exista altceva decât frig... Frigul pe care îl urâse mereu și de care nu putea scăpa... Aproape învins, ieși din patinoar. Strada era cenușie, iar sentimentul acela de gol îl urmărea și acolo. Ar fi vrut să rădă, să șoptească tumbă de bucurie, de fericire, să celebreze că nu era singur...

Siluețele care treceau ca niște stafii pe lângă el nu aveau timp și nici măcar nu existau în lumea lui. Ele mergeau grăbit, gândeau repede și își mestecau planurile cu pofta unui sărac doritor de a fi bogat... Mergeau și își închipuiau jumătăți de minute, jumătățile de oameni cu care aveau să se întâlnească. În curând...

El știa că seara aceea nu era decât o verigă din ce se numește zi, lună, an, viață. Știa că va continua să cerșească câteva grame de atenție, de vis și privire negustorilor de sentimente, cei ce nu-și

închipuiau ce vând, dar știau cât costă...

Lumina începu să scadă. Noaptea venea din nou ca o plapumă a uitării de tot și de toate. Lumina din el trebuia să se stingă și ea. Doar într-un ungher mai îndepărtat și oarecum ascuns, o cameră secretă, doar acolo mai ardea într-o lampă veche și prăfuită lumina lui. Viața însăși. Avea să o păstreze mereu așa; era o hotărâre a celei mai adânci ființe din ființa lui... Era premiul căutat de mulți, însă doar de el găsit. Secretul acela care ar fi putut să topească toată gheața din univers. Să facă nefericirii să plângă de fericire. Să dispară edenul dureros de prezent din lacrima primului cuvânt și să îl facă amintire... În lumea lui nu mai voia să pună cătușă cuvântului dor...

Visa doar la singura poveste spusă în mii de săruturi, în cel dintâi și ultim moment...

(Din volumul *Turnul în care mă ascund când plouă*, Editura Ardealul 2015)

Cultură și civilizație mureșeană în scrierile lui Vasile Netea

Dimitrie Poptămaș

Cultură și civilizație mureșeană în scrierile lui Vasile Netea a fost tema simpozionului organizat de Fundația Culturală care și-a ales ca patron spiritual pe acest mare om descins de pe plaiurile mureșene, personalitate pluridisciplinară a culturii românești: istoric, filolog, folclorist, pedagog, ziarist și om politic etc. El ne aparține, este ridicat din acest areal al Mureșului, reprezentativ pentru tot ce înseamnă identitate națională, trăsătură adesea controversată în zilele noastre. Incontestabile rămân valorile acumulate în decursul istoriei noastre, adeseori vitrgite de soartă, fără a ne pierde speranțele. Cultura înseamnă totalitatea valorilor materiale și spirituale acumulate în decursul evoluției noastre istorice iar civilizația reflectă nivelul de dezvoltare a acestor trăsături. Cine putea să cunoască adevărata valoare a acestor calități decât cărturarul Vasile Netea. A cunoscut ce înseamnă adevărații ani ai libertății de gândire și acțiune. Mărturisirea în însemnările sale că în îndelungata sa viață nu a beneficiat de aceste avantaje decât zece ani (1928-1938). În rest, trei dictaturi: carlistă, antonesciană și a proletariului. Urmările?, opt ani de pușcărie în doua serii.

L-a salvat dragostea de Tară, de Transilvania, crezul său în lupta și credința acestui popor. S-a format sub povara părinților, a anilor de refugiu, de pe front și nu în ultimul rând acolo în detenție. Tinerețea petrecută ca dascăl în ținutul mureșean i-a oferit cei mai frumoși și harnici oameni ai acestui ținut în mijlocul cărora și-a petrecut ani rodnici de activitate frânti de urmările unui arbitraj nemilos urmat de refugiu. Munca sa l-a consacrat ca doctor în științe istorice, concomitent cu dorul de familie și locurile natale.

În toate aceste timpuri și-a găsit remedii și liniștea în studiu și în scris. Cât timp a fost acasă a făcut gazetărie și cultură. Și-a oferit serviciile Astrei, mergând din sat în sat cu conferințe alături de alți tineri. A colaborat la aproape toate publicațiile periodice locale, a inițiat gazete și reviste. A fost mereu prezent în ceea ce înseamnă acțiune culturală. În refugiu a alimentat nădejțile celor în suferință, înstrăinați de pământul și familiile lor.

Vasile Netea a scris peste 40 de cărți. Ele tratează sub cele mai diferite aspecte istoria acestui popor. Unele sunt fundamentale prin tematica lor prioritară cum sunt: *O zi din istoria Transilvaniei*, *Istoria*

memorandului românilor din Transilvania și Banat, C. A. Rostetti, *Pe drumul unității naționale, Spre unitatea statală a poporului român*, două dintre ele au fost încununate de premiul Academiei Române, *De la Petru Maior la Octavian Goga și George Barițiu - viața și activitatea sa*.

Este meritul Fundației Culturale „Vasile Netea” pentru punerea în valoare a vieții și activității patronului său spiritual, obiectiv stabilit prin statutul său. Așa se întâmplă că în relativ scurta sa existență aceasta să pună în circulație volumele: *Vasile Netea - evocări și bibliografie*, *Vasile Netea - istorie și națiune*, volumul de *Memorii*, *Pentru Transilvania* vol. I-II iar acum pe bună dreptate se poate lăuda cu cele cinci volume de Publicistică, vol. 1. *Scrieri din tinerețe: 1928-1940*, vol. 2. *Scrieri din anii de refugiu: 1940-1944*, vol. 3. *Scrieri istorice: 1945-1976*, vol. 4. *Scrieri literare: 1977-1987*, vol. 5. *Scrieri literare: 1964-1987*, aproape 1500 de pagini de istorie a culturii și civilizației noastre culese din zeci de periodice românești. Alte două volume programate, urmează să cuprindă studiile științifice, istorice și filologice, pe care preconizăm să le tipărim în anul 2016.

NELU MĂRGINEAN

Iarba, țărâna...

Când privești pieziș cerul,
Ți se va părea mai cenușiu.
Când privești soarele-n ochi,
Vei vedea cât e de nesincer.
Dar când picioarele tale,
Cu tălpile goale,
Se sprijina
Pe iarba verde și moale,
Vei simți că ai de unde
Să-ți iei avânt.
Nu-i cere cerului,
Nu-i cere soarelui,
Să-ți fie călăuze.
Și nu-ti face din lună chip cioplit
Luna-i iluzie...și-atât,
Pe când țărâna, iarba,
Mereu îți vor fi nemurire, sens...
De te desprinzi de ele,
Vei fi Anteus cel fără de putere
Când Hercul de țărâna l-a desprins.

Sunt gard de spini

Nu sunt decât un gard de spini
Si n-am nici porți, n-am nici părleazuri
Împrejmuesc în mine-un sterp deșert,
Un sterp deșert cu pietre și nisipuri.

Cânva, aveam o oază în deșertu-mi
Aveam părleazuri și aveam și porți
Lăsam pe toți să intre să se-adape
Si n-alegeam de-s înțelepți sau tonți.

Aco izvoru-i sec și palmierii-s cioate
Nisipul zburdă-n voie dus de vânt
Am renunțat la porți și la părleazuri
Și sunt doar gard...și dacă-s gard,
vremelnic sunt.

„UN AMESTEC DE UTOPIE ȘI DISTOPIE”

interviul realizat de Cătălin Hegheș cu Christina Hartl-Prager poate fi vizionat online pe platforma www.inmures.ro

Expoziția semnată de Christina Hartl-Prager este prima dintr-o serie de trei expoziții adunate în seria „Eight Present Artist”. Această serie reunește experiențele mai multor artiști contemporani și modul prin care aceștia se raportează la orașul Târgu Mureș. Am vorbit cu Christina Hartl-Prager despre lucrările ei care au fost vernisate joi, 5 noiembrie, la Camera K'arte.

Te-ai întors la Târgu-Mureș pentru al doilea proiect, care a fost prima ta experiență aici?

Prima mea experiență aici a fost accidentală, ca să fiu sinceră. N-a fost decizia mea, a fost decizia uneia dintre colegile cu care am lucrat la acel proiect. Am vrut să venim în România, iar ea are ceva rude aici la Târgu-Mureș, așa că am decis să venim aici. A fost un proiect pe termen mai lung. Ne-a luat un an și jumătate ca să-l pregătim așa că, mă gândesc acum că sunt de fapt pentru a cincea sau a șasea oară la Târgu-Mureș. Ceea ce e o nebunie absolută...

De ce o nebunie așa de mare?

Nu știu... Dacă pleci în străinătate, în mod normal alegi o metropolă mai mare. Și spun nebunie în sensul bun, pentru că e absolut minunat, am posibilitatea să merg puțin mai profund în acest context cultural.

De ce Târgu-Mureș acum și spune-ne ceva despre subiectul acestui proiect, la care înțeleg că încă lucrezi.

Prima dată a fost în 2010-2011, iar acum Studioul B5 m-a invitat pentru o rezidență de două săptămâni în luna august de acestui an. Am făcut o călătorie prin România ca să-mi realizez fotografiile, iar acum m-am întors pentru expoziție, care va avea loc mâine.

Am văzut că în lucrările tale încerci să izolezi anumite obiective industriale și să ni le prezinți. Cum le-ai ales?

Eu le numesc habitate industriale și le-am ales în primul rând pentru că unul din celelalte proiecte ale mele consta în a fotografia clădiri absolut normale, clădiri care nu sunt deloc interesante în sensul istoriei culturale... Și am făcut o cercetare legată de România și am ajuns la concluzia că România are o uriașă bogăție de resurse naturale, de la petrol, la cărbune, aur... Am fost realmente fascinată, așa că am început să caut zone industriale din România pe care să le fotografiez. Una din zonele mele de interes în munca mea este, la fel cum fac cu clădirile, e să fiu foarte

interesată de detalii și forme din habitatele urbane. Metoda mea este aceea de a șterge contextul într-un fel. Iau un marker permanent negru și desenez peste tot ce în accepția mea nu este interesant. Așa că rămâne ceva și, ceea ce se va putea vedea mâine este ceea ce am extras din zonele industriale în așa fel încât să le fac independente. Devin astfel un amestec foarte frumos de utopie și distopie, într-un fel. Și da, asta e.

Părerile sunt destul de împărțite. Laura interpretează lucrările tale într-un fel diferit față de tine. Ce încerci tu să ne spui cu aceste lucrări?

Te referi la cele industriale?

Da.

În primul rând nu încerc să spun nimănui ceva. Cred că partea bună e că poți să vezi în felul tău.

Și asta e important pentru mine. Dar, bineînțeles, eu le văd mai mult ca... în timp ce pun deoparte contextul, nu declar unde sunt făcute pozele, așa că cine le vede nu știe că e România. Ar putea fi de oriunde. Acesta e un lucru important, pentru că proiectul cu casele l-am făcut în cinci țări diferite, așa că e important să șterg contextul cultural și să o aduc în față fără această specificitate națională sau patriotică. Cred că ce s-ar putea întâmpla dacă vezi aceste lucrări este să vezi toate chestii industriale, să vezi un altfel de frumusețe, care e dificil de văzut într-un peisaj, într-o fotografie normală. Ce se întâmplă atunci când o scot din contextul ei, este că, așa cum am spus, devine mai mult o insulă de utopie sau un habitat, care este aproape un spațiu locuibil. Poți să vezi propria istorie, istoria comunismului, capitalismului, poți să le explorezi într-un alt fel.

ÎNTÂLNIREA CU NOICA (o rememorare și mai mult decât atât...)

(urmărire din pagina 2)

o operă juvenilă ca *Mitul lui Sisif* de Albert Camus a fost încununată de glorie... în care demnitatea și chiar fericirea împăcată a omului a fost de a ridica un bolovan spre culmi, de unde se prăbușește neîncetat”. Acelui veac n-ar fi trebuit să-i fie „indiferentă cealaltă demnitate a omului, de a ridica spre culmi creația umană întregă, iar nu un bolovan al absurdului consimțit.”⁸ Filosoful Constantin Noica și-a încheiat discursul cu o nuanță de făgăduială în fața acestei evidențe, nu tocmai favorabile lui Blaga, a cărui operă a rămas prea puțin cunoscută în Occident: „De aceea va trebui să tălmăcim veacului, în limbile care s-au impus în el, opera gânditorului nostru.”⁹

La drept vorbind, după atâția ani, eliminând nuanța sentimen-

tală (la care te îndeamnă mereu să recurgi trăirilor proprii) și judecând obiectiv lucrurile, filosoful Constantin Noica s-a întâlnit atunci cu un numeros public, în fața căruia el s-a simțit bine, lejer și confortabil, tocmai pentru că publicul acela îl iubea. Să nu uităm și pe ce fundal cultural al epocii se întâmpla întâlnirea: cu un an înainte apăruse, și se epuizaze repede din librării, *Jurnalul de la Păltiniș*... Și doar cu totul întâmplător din masa acelui public făcea parte și cel care caligrafiază aceste gânduri și rememorări! Generos din fire, Noica ne-a dăruit, atunci, tuturor celor aflați în sala de spectacole a Casei de Cultură din Sebeș, multă încredere și speranță în viitorul culturii românești, în marile spirite ale neamului, unele încă

aflate sub obroc! Ne-a dăruit din gândurile și din spiritul lui tuturor – și fiecare a luat din ele cât a vrut, cât a putut să ia!

NOTE:

1. x x x – Festivalul Internațional „Lucian Blaga”. *Retrospectiva edițiilor mai 1983-mai 1994*, Editura Imago, Sibiu, 1995, p. 18
2. Achim Mihai – *Lucian Blaga. Miorița cultă a spiritualității românești*, Editura Viitorul românesc, București, 1995, p. 90
3. Achim Mihai – *Op. cit.*, pp. 89-90
4. x x x – *Revista Transilvania*, Sibiu, Anul XIV, nr. 4 / aprilie 1985, p. 8. (În continuare, în trimiterile pe care le voi face, pentru a fi mai precis în reproducerea ideilor enunțate de Constantin Noica, voi folosi ca sursă textul publicat în revista *Transilvania*.)
5. *Ibidem*
6. *Ibidem*
7. *Ibidem*, pp. 8-9
8. *Ibidem*, p. 9
9. *Ibidem*

GEORGE MIRCEA- EXIGENȚA CODURILOR

Radu Florea, artist plastic

Cod, coduri - conform DEX sunt și estetic-moralizatoare. Când vine vorba de artiști, răspunderea artistului pentru codul său e una majoră. Trebuie să fi ajuns la maturitatea nu doar a vârstei cât mai ales a parcursului de expresie plastică pentru a fi în stare să-ți asumi un cod al artei, codul picturii tale.

În lumea noastră, codurile sunt și estetic-moralizatoare. Când vine vorba de artiști, răspunderea artistului pentru codul său e una majoră. Trebuie să fi ajuns la maturitatea nu doar a vârstei cât mai ales a parcursului de expresie plastică pentru a fi în stare să-ți asumi un cod al artei, codul picturii tale.

Dintre „Vămile” responsabilității actului creator pe care ar trebui să o resimtă fiecare artist care se vrea luat în serios, George Mircea sună goarna la adunarea comunității artelor vizuale pe aceeași voce. Cea a codului ca gest întemeietor al unei arte veritabile, durabile prin însăși construcția fondatoare.

Reclamând discontinuitatea credinței în lumea de astăzi dominată de „dramatism narcisic și de misticism autohton”, pierderea autorității morale a picturii - dobândită prin tradiția profesiei „de credință” - a devenit parcă, inevitabilă. Așa să fie oare?

Pericolului viziunii fără formă și definiție i se așează - precum chelului tichia de măr-găritar - centrul gol al acestei maioresciene forme fără fond, avertizează George Mircea în eseul său introductiv intitulat „Vămi”, formă fără fond la a cărei legitimizare socială și morală asistăm din păcate, aproape zilnic, prin disoluția valorilor în spațiul public românesc.

Tenace și de o profunzime impresionantă în demersul său - conform instrucției complete și consistente sale activități artistice și didactice - statuând în mesajul catalogului expozițional

ABEL, atenția și gândirea, drept acte morale necesare demersului artistic autentic, George Mircea deplânge absența codului în pictură, reclamând responsabilizarea artiștilor pentru asumarea prezentului propriu.

“Pentru a privi în viitor, nimic mai prezent decât trecutul” îndeamnă pictorul.

Artistul și filozoful vizual George Mircea (doctor în arte, lector universitar la UNArte și profesor colaborator la Universitatea de istorie din București) se află la ceasul de sărbătoare al înțelegerii de sine, al înțelegerii lumii din jurul său. E lucru mare! A atins nivelul maturității plene, cel al mărului copt la vreme, la timpul său.

Nu întâmplător a și ales artistul acest simbol, fizic perisabil - mărul - dar sanctificat de jertfa ritualică de pe altar. Grădina și Pădurea-Oraș al copacilor (copacii - aceste ființe ale cetății de verde) ca locuri ale memoriei verticale, sunt repere de reculegere și pentru înțelegerea mersului lucrurilor, de înțelepțire a artistului în focul creativ.

Abel - dintăiul sacrificat pe un alt altar, cel al păcatului primordial al lui Cain în nedumerirea gestului fiecăruia de a fi dreptcredincios în felul său, căderea înfrângerii vremelnice și apoi ridicarea ca formă de rezistență la ispită, sunt lu-mini călăuzitoare în noaptea vremurilor funebre pe care le trăim, așa cum le identifică și le asumă în mesajul său plastic, artistul expozant George Mircea la Galeria de artă a UAPR din Tg.Mureș.

Ce este Abel, decât prima victimă a omului dedat păcatului geloziei? În cartea sfântă, Cain e căpătatul (Geneza, capitolul 4, versetul al doilea), primul fiu al cuplului primordial; e plugarul, truditulor pământului. Abel ucisul - cel de al doilea fiu - este vanitatea,

în predestinată traducere din ebraica biblică - păstorul cel plăcut în ochii Domnului pentru jertfa albului pur, jertfa mielului nevinovat. Dar câte păcate n-a săvârșit și mai săvârșește omul dorindu-se plăcut și iubit de cei din jur, darămite de Cel-de-Sus?!

“Abel - cavalerul cu mâna la piept” este și crucea care, pentru George Mircea rămâne simbol al luptelor omului cu sine și cu semenii săi, crucea de la apogeul și de după stingerea conflictului.

Cromaticii sobre, în grave tonuri de carmin și roșu cadmiu cu telurice brunuri a Altarelor traversate de onctuoase treceri purpurii - adânci precum sângele sacrificatului biblic țâșnind din țărâna care l-a primit - vestind Domnului întâia crimă a omului plămădit, (acestei cromatici sobre) i se opune în conceptul expozițional freamătul luminos al aerului marin rarefiat de săgetări solare din “Cuibul reginei” de la Balcic, la Stella Maris, dar și din Grădina lui Iacob de pe muntele Athos în vibrante tușe juxtapuse de ocru-galben, pastelate verzuri și albastruri de Prusia.

Dinamica orelor campestre este una profundă, impunând adâncimea perspectivei compo-

ziționale ca pretext și demers pentru interiorizarea de sine. În „Veghe de seară” - Sensorium misticum - scufundarea privirii sub linia rece a orizontului în dominanta complementarelor de roșu-verde, topită în magma tenace frământată a peisajului, este inerentă. Nu ne putem ridica deasupra vremurilor decât după înțelegerea și asumarea lor - parcă ne transmite autorul.

Simbolistica “Mielului alb” - impecabila ofrandă, naiv odihnindu-se pe linia sacrificiului sangvin - împlinește în același tratament tehnic de răbdătoare împăstări succesive ale roșurilor nobile temperate de griuri stinse de verde, codurile picturii lui George Mircea.

Dincolo de concept, simboluri, teme și tehnicile unui profesionist în universul artelor vizuale, codul artistului din această expoziție este unul al recursului la sacralitatea credinței, la primatul spiritului care insufletește fiecare lucrare (pictură, desen, obiect) pe care artistul cu har - de la același Dumnezeu ca pentru noi toți - le-a desemnat pentru a-i duce mesajul în spațiul public al artei românești contemporane.

DIN SERTARUL CU POZE

La Deda, pe valea Bistrei, în mijlocul naturii, într-un cadru inedit, la foc de tabără, sâmbătă, 20 mai 1995, lansând placheta pentru copii „Alfabetul în poezii” de Paula Buta. Prezenți la eveniment editorul și scriitorul Eugeniu Nistor, poeții Răzvan Ducan, Gheorghe Botezan, Dumitru D. Silitră, Mircea Miculi, Adrian Armand Giurgea, Angela Măgherușan-Precup, Alina Laura Bândilă și nelipsitul Ilarie Oprîș - inspector al Centrului Județean de îndrumare a creației populare.

Foto: Lazăr Stan, fotoreporterul revistei *Târnava*.

Lecții pentru elevi la Filarmonica de Stat

Vineri 27 noiembrie de la orele 12 și 17 (secția română), și 13 și 18 (secția maghiară) vom deschide stagiunea de concerte lecție și educative pentru toți elevii țîrgumureșeni și cei din comunele limitrofe. Ne-am gândit să pornim la drum... în „tempo de marș”, ajutați fiind de valorosul Octet de suflători al Filarmonicii. Așa se intitulează de fapt și tema primului concert al stagiunii dedicate copiilor: „Marșul în muzică”.

Profesoarele dr. Dorina Pop și Fülöp Klára vă vor explica, dragi prieteni tineri, caracterul și expresivitatea acestui gen muzical extrem de răspândit pe întregul mapamond.

Cu special respect și considerațiune,
Vasile Cazan, Dirijor
Manager al Filarmonicii de Stat Țîrgu Mureș

Catalog Árpád Vida lansat de Muzeul Județean Mureș

Muzeul Județean Mureș a lansat în luna noiembrie un catalog prin care îl comemorează pe unul din cei mai talentați artiști din Țîrgu-Mureș, Árpád Vida, care este una din personalitățile uitate pe nedrept ale artei secolului XX. Deși s-a stins din viață la vârsta de 31 de ani, sute de lucrări păstrează talentul și memoria artistului.

Vida a dezvoltat un stil unic, s-a bucurat de recunoaștere profesională considerabilă și urma să aibă o carieră de succes. O parte importantă a lucrărilor sale se află în colecția Muzeului Județean Mureș. Această colecție și alte câteva lucrări care au supraviețuit de-a lungul timpului pot fi studiate în acest catalog.

STAGIUNEA SA 2015-2016		DECEMBRIE 2015 Compania Liviu Rebreanu	
Teatrul Național Țîrgu-Mureș urează tuturor spectatorilor săi Drăciun fericit și un călduros La Mulți Ani!			
MIERCURI 02. ORA 19:30	DOUBLE BIND un spectacol de Kincsés Réka și Alina Nelega teatru documentar Sala Mică		
JOI 03. ORA 19:00	ȘCOALA NEVESTELOR de Molière regia: Cristian Juncu comedie Sala Mare		
VINERI 04. ORA 19:30	PORTUGHEZUL de Zoltán Egressy regia: Kincsés Elemér comedie Sala Mică		
DUMINICĂ 06. ORA 19:00	STEAUA FĂRĂ NUME de Mihail Sebastian regia: Erwin Șimșenșoiu dramaturgie românească Sala Mare		
VINERI 11. ORA 19:00	VIVALDI ȘI ANOTIMPURILE un spectacol de Gigi Călculeanu teatru-dans Sala Mare		
DUMINICĂ 13. ORA 19:30	SOȚ DE VÂNZARE de Mihail Zadornov regia: Varga Csaba comedie Sala Mică	PREMIERA	
JOI 17. ORA 17:00	POVESTE DE CRĂCIUN după Charles Dickens un spectacol de Oana Leahu feerie Sala Mare		
VINERI 18. ORA 17:00	POVESTE DE CRĂCIUN după Charles Dickens un spectacol de Oana Leahu feerie Sala Mare		
SĂMBĂTĂ 19. ORA 11:00	POVESTE DE CRĂCIUN după Charles Dickens un spectacol de Oana Leahu feerie Sala Mare		
SĂMBĂTĂ 19. ORA 17:00	POVESTE DE CRĂCIUN după Charles Dickens un spectacol de Oana Leahu feerie Sala Mare		
DUMINICĂ 20. ORA 19:30	SOȚ DE VÂNZARE de Mihail Zadornov regia: Varga Csaba comedie Sala Mică		
MĂRTI 22. ORA 19:30	SOȚ DE VÂNZARE de Mihail Zadornov regia: Varga Csaba comedie Sala Mică		

BILETE ȘI ABONAMENTE ONLINE: pe www.biletmarureș.ro Bilete și abonamente pot fi achiziționate la Agenția de Bilet și Publicitate Culturală din Cluj-Napoca sau la Agenția de Bilet și Publicitate Culturală din Țîrgu Mureș (în funcție de orașul de domiciliu).
Teatrul își rezervă dreptul de a modifica programul. www.teatrulnational.ro | www.facebook.com/teatrumureș

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Țîrgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

Societatea Scriitorilor,
Editorilor și Tipografilor
Mureșeni
și
www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific:

Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Călin CRĂCIUN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Rudy MOCA
Ioan GĂBUDEAN
Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență:
Țîrgu-Mureș
str. George Enescu nr. 2.
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.

Tipărit la

